

Migráns-e a menekült, s mi a teendő vele?

Demokratikus kérdések

Nagy Boldizsár előadása a Kürt Alternatív
Gimnázium demokrácia napján, 2025. november
17-én

AZ ELŐADÁS FŐ PONTJAI

- Helyzetem
- Alapfogalmak
- Egy demokrata kérdései
 - Szabad-e külföldre utazni, emberi jog-e vándorlás
 - Lehető-e az irreguláris migráns a határon?
 - Ki minősül menekültnek?
 - Miért jár több a menekültnek, mint a gazdasági vándornak?
 - Helyesen és jogszerűen cselekszik-e a kormányzat Magyarországon?
- Miért is védenénk a menekülteket?

HELYZETEM

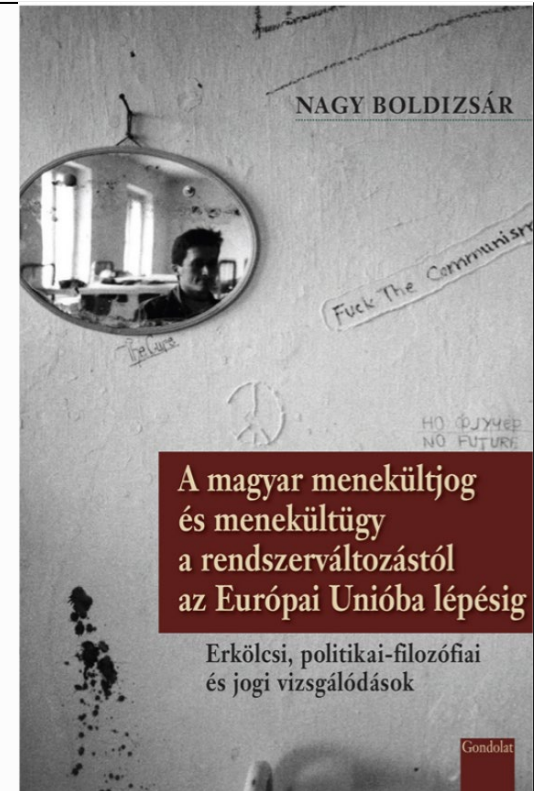
1988 – Erdélyből érkezők – első írásom

1991- International Journal of Refugee Law
– szerkesztőbizottsági tag

Menekültjogot oktatok/oktattam
az ELTE-n, a CEU-n és számos külföldi
intézményben

A Menedék Egyesület alelnöke vagyok,
a Helsinki Bizottságnak barátja

Szakértőként működtem a UNHCR, az Európa Tanács és a magyar
menekültügyi hatóság felkérésére

A külföldiek kategóriái (+ belső menekültek)

Migráció			
Nemzetközi			Országon belüli
Reguláris	Irreguláris		
A jogszabályoknak megfelelő, egy évnél hosszabb távollét/jelenlét	Engedély nélküli belépés és/vagy jelenlét („Illegális vándorlás”)	Kényszervándorlás	
Munkavállaló, családtag, diák, nyugdíjas, etc. (Regular migrant)	Tartózkodási joggal nem rendelkező (dokumentumok nélküli) külföldi (Undocumented foreigner)	Menekült (Refugee)	Belső menekült (otthonából elűzött) (Internally displaced person, IDP)

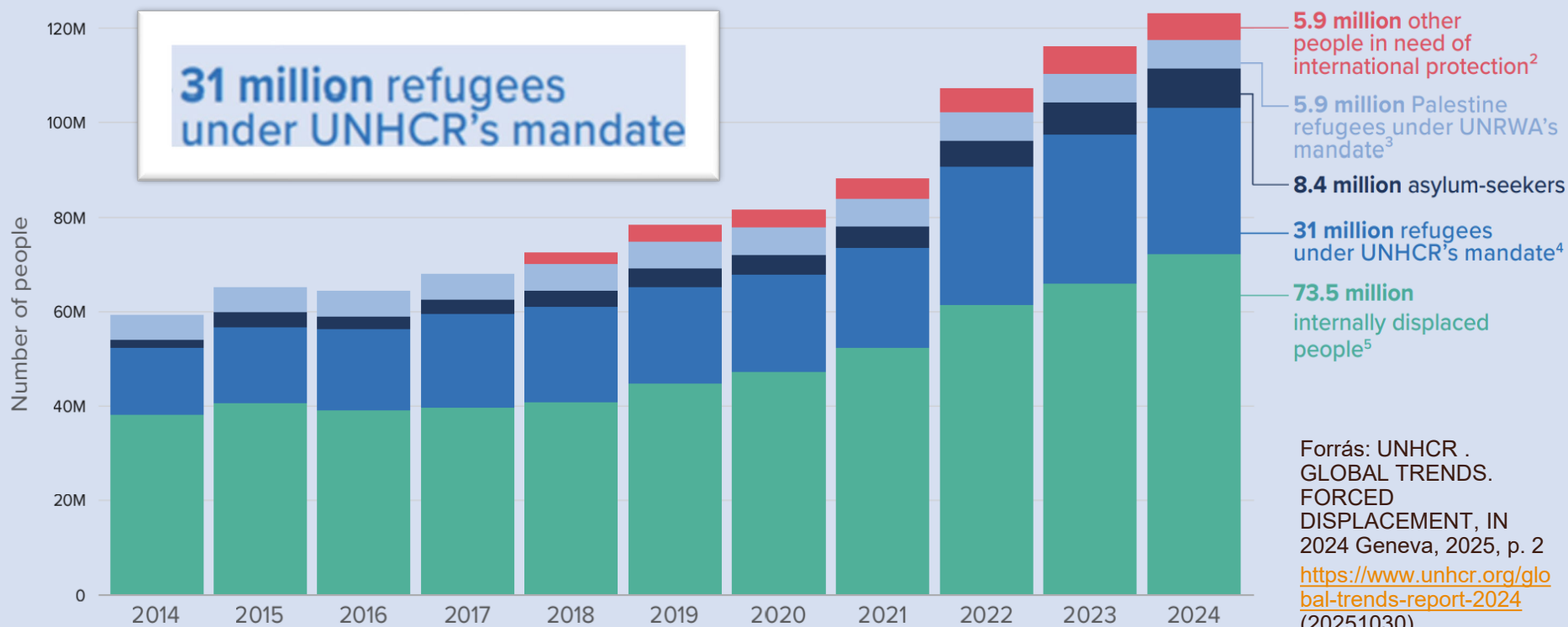
Gyors áttekintés – az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának adatai.

Év végi számok

123.2 MILLION

FORCIBLY DISPLACED WORLDWIDE¹

at the end of 2024 as a result of persecution, conflict, violence, human rights violations or events seriously disturbing public order.

Van-e jog a szabad vándorláshoz?

Az Emberi jogok egyetemes nyilatkozata, 1948

13. cikk

1. Az **államon belül** minden személynek joga van **szabadon** mozogni és lakóhelyét szabadon megválasztani.
2. Minden személynek joga van minden országot, ideértve saját hazáját is, **elhagyni**, valamint **saját hazájába visszatérni**.

A polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya (1966), kihirdette: 1976. évi 8. tvr.

12. Cikk

1. Minden olyan személynek, **aki törvényesen tartózkodik** valamely állam területén, joga van e területen a **szabad mozgásra** és a tartózkodási helye szabad megválasztására.
2. Mindenki **szabadon elhagyhat bármely országot, ideértve saját országát is**.
3. A fent említett jogok csak a **törvényben meghatározott** olyan **korlátozásoknak** vethetők alá, amelyek az állam biztonságának, a közrendnek, a közegészségügynek, a közérkölcshöz, valamint mások jogainak és szabadságainak a védelme érdekében szükségesek, és amelyek összhangban vannak az Egyezségokmányban elismert egyéb jogokkal.
4. Senkit nem lehet önkényesen megfosztani attól a jogától, hogy saját országába beléphessen.

Van-e jog a szabad vándorláshoz?

Mellette szóló érvek

A szabad mozgás, mint jog, mint önálló erkölcsi elv

Az államon belüli mozgások analógiája

A szabad mozgás, mint a társadalmi, politikai és gazdasági egyenlőtlenségeket kiegyenlítő tényező

Szegénység és segély

Szabadulás az elnyomó hatalom alól

Világ méretű újraelosztás (a jövedelmek és a lehetőségek kiegyenlítése)

Az akadályokról

Állampolgárság

Miért nem léphet be szabadon bárki? **Mert külföldi állampolgár**

A **születés** mint az állampolgárság alapja **szerencsejáték.**

Feudális előjog: aki jó helyre (országba) született, az szabadon utazhat, letelepedhet, aki balszerencsés az otthon ragad – **földesúr vagy jobbágy**

Vízum

Az utazásból kizáró **vízummegtagadás** – kollektív stigma, **büntetés mások tettei miatt**

Joseph Carens: The Ethics of Immigration, OUP, 2013

Feltételezés: migráció egy kevésbé egyenlőtlen világban. A határok megmaradnak, csak azok átlépése nem tilos

Kommunitárius érvek a szabad vándorlás ellen

- Határolt igazságosság
- Nemzetkarakter
- Önrendelkezés és állami felelősség
- Szuverenitás
- A honfitársak elsőbbsége
 - Családi analógia
 - Különleges felelősség és emberi jogok
- Nemzetbiztonság
- Közrend
- Jóléti állam
- Kultúra

Lelőheti-e a határőr a közelítő
irreguláris migránst?

Alapelvek - non-refoulement

1.) A *non-refoulement* vagy visszaküldés és visszafordítás tilalmának elve

1951. évi genfi Egyezmény a menekültek státuszáról, 33. Cikk

1. Egyetlen Szerződő Állam sem utasítja ki vagy küldi vissza ("refouler") **semmilyen módon a menekültet olyan területek határára, ahol élete vagy szabadsága** faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai nézetei miatt **lenne veszélyeztetve.**
2. A jelen rendelkezésből folyó kedvezmény azonban **nem illeti meg** azt a menekültet, akiről alaposan feltehető, hogy veszélyezteti annak az országnak biztonságát, amelynek területén van, vagy aki, mivel különösen súlyos bűncselekményért jogerősen elítélték, veszélyt jelent az illető ország lakosságára nézve.

Fogalmak, menekültdefiníciók

Genfi Egyezmény

Aki 1951. január 1. előtt történt események következtében

faji, vallási okok, **nemzeti hovatartozása**, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti

üldözéstől való **megalapozott félelme** miatt

az állampolgársága szerinti **országon kívül** tartózkodik, és **nem tudja, vagy** az üldözéstől való félelmében **nem kívánja** annak az országnak a **védelmét igénybe venni**.

Regionális dokumentumok (Afrika, Latin Amerika, EU)

tovább tágítják: a külső agresszió, a polgárháború, az emberi jogok tömeges megsértésének áldozatait is menekültnek vagy u.n. kiegészítő védelemre jogosultnak tekintve

Miért tegyünk kivételt a menekülttel?

Határok nélküli migráció – eleve beengedné

A kivételes bánásmód mellett szóló érvek

- A menekültjog: **a politikai küzdelem** része és ez indokolja, a szegénység enyhítése viszont nem az (T. Price)
- **Az emberi jogok** megsértésének központi szerepe (J. Hathaway)
- Kommunitarizmus – a reguláris migráció minőségileg nagyobb nyomást gyakorolna a közösségre, mint **a menekültek befogadása**, de az utóbbi **humanitárius és teljesíthető kötelezettség** (M. Walzer)

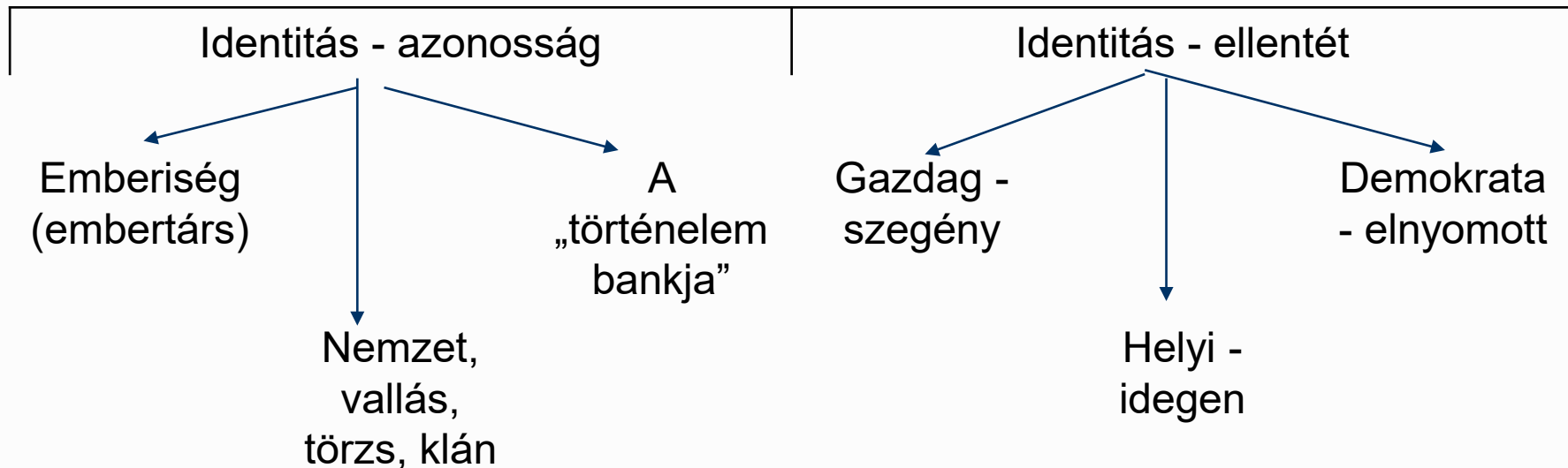
A szegénység és a biztonság hiánya, mint a pozitív megkülönböztetésalapja más politikai-filozófiai megközelítésekben is jelen van

- alapvető okok (root causes) vizsgálata,
- emberi biztonság elmélete (human security)
- fejlesztési segítségnyújtás

Lehetséges érvek a menekültek védelme mellett

Az adott helyzettől függ, melyik alkalmazandó (akár több is)

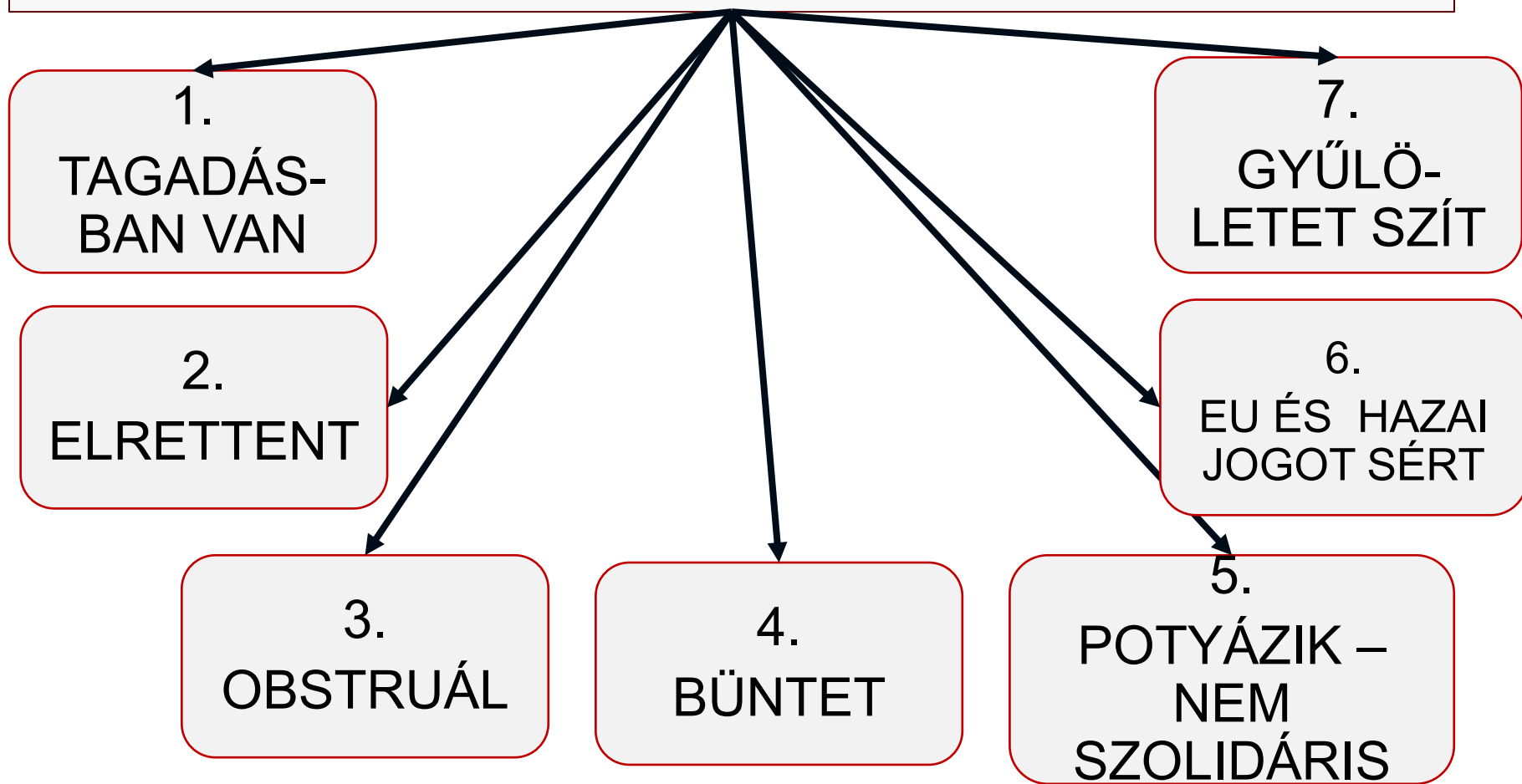
Mi, mint emberek és közösségek (nemzetek) a menekültekhez fűződő **viszonyunk révén alkotjuk meg saját identitásunkat.**

További érvek:

- Kölcsönösség,
- Történelmi felelősség,
- Igazodás/ alakoskodás (window dressing),
- Non-refoulement (politikai értelem)

Mit csinál 2015- óta a magyar állam a menekülteknek nyújtott védelem helyett?

Mit tehet egy demokrata?

Amit a Magyar Helsinki Bizottság, a Menedék Egyesület, a Cordélia alapítvány vagy a TASZ tesz – és mindazok az egyházi szervezetek, önkormányzatok, valamint a Vöröskereszt, akik tényleges segítséget nyújtanak

Irányok

- Stratégiai pereskedés
- Civil együttműködés
- Nyilvános kampány
- Nemzetközi szövetségesek keresése
- Nyilvános, idegennyelvű jelentések írása (beleértve: „shadow reports”) az ENSZ-nek, az EU-nak, az Európa Tanácsnak
- Gyakorlati segítség: lakhatás, munkahelyszerzés, gyermekfoglalkoztatás, jogi tanácsadás, pszichés támogatás
- Traumafeldolgozás

Végszó

Mikes Kelemen a - mai szóval - politikai menekültként az Ottomán Birodalomban élő Rákóczi fejedelem kamarása írta a következő sorokat majd' háromszáz éve:

"30. levél

Békós, 16. augusti 1719.

Látja kéd, hogy Ázsiából írok kédnek, ha Ámérikában volnék, Missisipiából is írnék kédnek. Minket már úgy tekintsen kéd, mint ázsiai magyarokat.

Elég az, édes néném, hogy már öt naptól fogvást itt sátorok alatt vagyunk.

...De azon nem tőrödöm, hanem azon tőrödöm, hogy nem Háromszéken vagyok. De ott jobb volna-é az Isten, mint itt? Nem, mindenütt egyaránsú az ő jósága, itt akarja az Isten, hogy légy, azért itt sétálj ezen a szép réten. Az igaz, édes néném, hogy szép helyt vagyunk, a sátoraink a tengerparton rendiben. Ezt a gyönyörû kanálist végig látjuk, a Fekete-tenger zugását jól halljuk. Azok a nagy rettentő sajkák előttünk mennek el a Fekete-tengerre."

Néhány lehetséges olvasmány

Bader, Veit: Praktische Philosophie und Zulassung von Flüchtlingen und Migranten in: Märker, Alfredo - Schlothfeld, Stephan (eds.) Was schulden wir Flüchtlingen und Migranten? Grundlagen einer gerechten Zuwanderungspolitik , Westdeutscher Verlag, Wiesbaden, 2002, 143 - 167

Boswell, Christina : *The Ethics of refugee Policy*, Ahgate, Aldershot, 2005

Boswell, Christina: The Liberal Dilemma in the Ethics of Refugee Policy in: Messina, Anthony M. and Lahav, Gallya (eds): *The Migration Reader* Lynne Rienner Publishers, Boulder, Colorado, 2006, pp. 664 – 682.

Carens, Joseph, H: Aleins and Citizens: The Case for Open Borders *The review of Open Borders*. Vol. 49 (1987) pp 251-273

Carens Joseph H.: Migration and Morality: a liberal ealitarian perspective in Barry, Brian/ Goodin, Robert E. (eds.): *Free Movement Ethical issues in the Transnational Migration of People and Money* The Pennsylvania State University Press, Pennsylvania, 1992, pp. 25-47

Carens, Joseph, H. *The Ethics of Immigration*, OUP, 2013

Gibney, Mathew J.: *The Ethics and Politics of Asylum Liberal Democracy and the Response to Refugees* Cambridge University press, Cambridge, 2004.

Hosein, Adam: *The Ethics of Migration. An Introduction*, Routledge, 2019

Lister, Matthew: Who are Refugees? (August 13, 2012). *Law and Philosophy*, Forthcoming; U Denver Legal Studies Research Paper No. 12-40. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2128409>

Pécoud, Antoine / De Guchtenerie, Paul (eds): *Migration without borders Essays on the free movement of people*, Unesco Publishing , Paris , 2007

Plaut, Günther W.: *Asylum: A Moral Dilemma* Praeger, Westport, 1995

Price Matthew M.: *Rethinking Asylum History, Purpose and Limits*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009

Walzer, Michael (1983): *Spheres of Justice: a Defense of Pluralism and Equality*. Basic Books, New York

Köszönöm!

Nagy Boldizsár

Professzor Emeritus, CEU Bécs

www.nagyboldizsar.hu